

Przykładowy program nauczania do umiejętności dodatkowej (DUZ) dla zawodu koszykarz – plecionkarz 731702

Wykonywanie renowacji wyrobów koszykarskich i/lub plecionkarskich

Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Konkurs nr POWR.02.15.00-IP.02-00-001/21 Opracowanie programów nauczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów (DUZ) – II Etap (DUZ II)

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

2022

Spis treści

1. Założenia ogólne zawierające opis dodatkowej umiejętności zawodowej	4
1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej	5
1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy	6
2. Założenia organizacyjne	7
2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej	7
2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej	8
2.3. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej	9
3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej	12
4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) wraz z kryteriami ich weryfikacji	13
5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej	14
6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej	16
6.1. Planowanie prac renowacyjno- konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich – (przedmiot teoretyczny)	16
6.2. Wykonywanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	22
7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej ..	27
7.1. Obszary ewaluacji	27

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

7.2. Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji.....	27
7.3. Przykładowe narzędzia ewaluacji	27
8. Wykaz proponowanej literatury	29
8.1. Podręczniki i publikacje naukowe.....	29
8.2. Witryny internetowe.....	29

1. Założenia ogólne zawierające opis dodatkowej umiejętności zawodowej

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, uczniowie technikum i branżowej szkoły I stopnia oraz słuchacze szkoły policealnej w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych mogą realizować kształcenie w zakresie dodatkowych umiejętności zawodowych.

Godziny stanowiące różnicę między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego przeznacza się na:

- 1) zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie operator urządzeń przemysłu ceramicznego lub realizując program dodatkowej umiejętności zawodowej Produkcja szkielec do specjalnych zastosowań
- 2) realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych:
 - a) przygotowujących uczniów do uzyskania dodatkowych umiejętności zawodowych związanych z nauczaniem zawodem
 - b) przygotowujących uczniów do uzyskania kwalifikacji rynkowej funkcjonującej w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, związanej z nauczaniem zawodem
 - c) przygotowujących uczniów do uzyskania dodatkowych uprawnień zawodowych przydatnych do wykonywania nauczanego zawodu
 - d) uzgodnionych z pracodawcą, których treści nauczania ustalone w formie efektów kształcenia są przydatne do wykonywania

Dodatkowe umiejętności zawodowe to treści nauczania, które mogą być przydatne do wykonywania zawodu, a wykraczają poza zakres podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. Dodatkowe umiejętności zawodowe mogą być dodawane, zmieniane lub wykreślone na wnioski

ministrów właściwych dla zawodów. Dodatkowe umiejętności zawodowe mogą być opracowane jako propozycja przewidziana dla kształcenia w jednym lub wielu zawodach w ramach określonej branży oraz dodawane, zmieniane lub wykreślone na wnioski ministrów właściwych dla zawodów. Dodatkowe umiejętności zawodowe są zajęciami edukacyjnymi przewidywanymi dla ostatnich klas szkół oferujących kształcenie zawodowe w drugiej i trzeciej klasie branżowej szkoły I stopnia.

1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej

Koszykarz - Plecionkarz zaliczany jest do grupy rękodzielników wyrobów tekstylnych, jego praca ma charakter produkcyjny. Plecionkarz wytwarza wyroby plecionkarskie, stosowane do wykończania i ozdabiania wyrobów włókienniczych (plecionki, taśmy, frędzle, sznury, linki) oraz wyroby techniczne o istotnych parametrach wytrzymałościowych, wykorzystywane np. w przemyśle okrętowym lub sportowym (liny okrętowe, liny taternicze, liny żeglarskie).

W swojej pracy plecionkarz może stosować tradycyjne techniki (głównie wyplatanie ręczne – typ i sposób wykonania splotu zależy od rodzaju wytwarzanego wyrobu) i narzędzia (nożyce, igły, kołowrotki do skręcania przędzy, szydełka) oraz nowoczesne maszyny włókiennicze przeznaczone do produkcji wyrobów plecionkarskich (plecionkarki).

Celem pracy plecionkarza jest przetwarzanie przędzy w wyroby plecionkarskie. Do jego zadań należy kontrola i ocena surowca oraz wytwarzanie wyrobów plecionkarskich, zgodnie z parametrami i dokumentacją technologiczną. Niektóre wyroby plecionkarskie (np. liny taternicze, liny okrętowe) produkowane są według ściśle określonych parametrów i norm (ustalanych w laboratoriach), które muszą być bezwzględnie przestrzegane.

Pracownik w zawodzie koszykarz - plecionkarz wykonuje pracę polegającą m.in. na:

- przygotowaniu stanowiska pracy i sprawdzeniu ogólnego stanu maszyn i narzędzi,
- klasyfikowaniu surowca, który zostanie wykorzystany do wytworzenia wyrobów plecionkarskich,
- przygotowaniu surowca do wyrobu plecionek,

- obsłudze maszyn plecionkarskich oraz innych, używanych w procesie obróbki surowca włókienniczego,
- dbaniu o porządek na swoim stanowisku pracy,
- kontrolowaniu i ocenianiu jakości wyrobów plecionkarskich,
- wykonywaniu asortymentów plecionych zgodnie z określonymi normami i parametrami,
- usuwaniu błędów powstałych podczas splatania,
- etykietowaniu i pakowaniu gotowych wyrobów,
- prowadzeniu rozliczeń surowców i materiałów.

1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy

Obecnie na rynku obserwuje się odczuwalny brak pracowników posiadających wiedzę i umiejętności praktyczne związane z renowacją i konserwacją mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.

Szeroko pojęta branża drzewno-meblarska obecnie przeżywa dynamiczny rozwój i jest to bardzo pozytywne z punktu widzenia społecznego. Obserwuje się znaczny popyt na renowacje i konserwacje starych, niejednokrotnie bardzo wartościowych mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich. To niejednokrotnie obiekty o unikatowym wyglądzie jak też konstrukcji, będące dziedzictwem regionalnym czasem również narodowym. Obiekty te niszczą z różnych powodów. Jednym z nich jest brak elementarnej wiedzy technicznej ze strony użytkowników, kolejnym to brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry, która zna zagadnienia renowacji i konserwacji mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich i zasady ich utrzymania w należytym stanie.

2. Założenia organizacyjne

2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej

Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ).

Podstawa programowa kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego w zawodzie Koszykarz-plecionkarz obejmuje kwalifikację: DRM.01.Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich

Minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji DRM.01.

Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich wynosi 928 godzin.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2019 roku, poz. 639) w szkole branżowej 3 – letniej łączna liczba godzin przeznaczona na kształcenie zawodowe wynosi 50. Do obliczeń przyjmuje się, że średnio w każdym roku jest 30 tygodni, co stanowi 1500godzin. Różnica godzin między minimalną liczbą godzin wynikająca z podstawy programowej kształcenia w zawodzie a liczbą godzin wynikającą z ramowego planu nauczania wynosi 300. Jest to liczba godzin, która może być przeznaczona na zajęcia w ramach dodatkowych umiejętności zawodowych.

Wskazany zestaw efektów uczenia się w ramach niniejszego programu dodatkowych umiejętności zawodowych zaplanowano na minimum:

- Liczba godzin – 60
- Czas trwania – w okresie jednego semestru

Czas realizacji dodatkowej umiejętności zawodowej powinien się zamknąć w okresie jednego semestru. Najlepiej w klasie trzeciej w końcowym semestrze na koniec cyklu kształcenia. Tygodniowa liczba to 4 godziny.

Zajęcia powinny odbywać się w grupach do max. 8 osób, z podziałem na zespoły 2-osobowe.

Zaleca się również samodzielne wykonywanie przez uczestników programu, ćwiczeń

symulujących zadania zawodowe.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form pracy aktywizującej uczniów np. praca w grupach.

2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej określają przepisy w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Szczegółowe wymagania osób prowadzących zajęcia to¹:

- ukończone studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem w zawodzie, np. studia artystyczne na kierunku sztuka oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- studia pierwszego stopnia na kierunku, którego efekty kształcenia, obejmują treści nauczanego przedmiotu, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- studia podyplomowe na kierunku lub specjalności którego efekty kształcenia, obejmują treści nauczanego przedmiotu, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- legitymowanie się dyplomem ukończenia pedagogicznego studium technicznego, lub
- posiadanie świadectwa dojrzałości i dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu koszykarz - plecionkarz, którego będzie nauczać, oraz przygotowanie pedagogiczne, a także co najmniej dwuletni staż pracy w zawodzie, którego będzie nauczać, lub
- posiadanie tytułu mistrza w zawodzie koszykarz - plecionkarz, którego będzie nauczać, oraz przygotowanie pedagogiczne.

Ponadto może to być pracodawca z branży drzewno-meblarskiej, który posiada uprawnienia instruktora praktycznej nauki zawodu. W uzasadnionych

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2020 roku w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1289)

przypadkach w szkole, która realizuje dodatkową umiejętność zawodową może być, za zgodą kuratora oświaty zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia zajęć w ramach wykonywania prac renowacji i konserwacji detali architektury drewnianej konstrukcyjnej i zabytkowej. Osobę, zatrudnia się na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, z późn. zm.), z tym, że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli ustala się wynagrodzenie w porozumieniu z organem prowadzącym szkoły które mogą upoważniać dyrektorów szkół, w indywidualnych przypadkach, do przyznawania wynagrodzenia w wyższej wysokości

2.3. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej

Opis infrastruktury pracowni.

a. Usytuowanie stanowiska

Stanowiska dydaktyczne powinny znajdować się w pracowniach przedmiotowych ze wskazaniem usytuowania w pobliżu sali warsztatowej do prowadzenia zajęć praktycznych, co umożliwi przećwiczenie teorii w praktyce.

b. wielkość i inne wymagania dotyczące pomieszczenia lub innego miejsca, w którym znajduje się stanowisko:

Wielkość pomieszczenia, liczba i usytuowanie stanowisk, sposób wykończenia podłóg, sufitów, ścian, okien i drzwi zgodna z przepisami prawa w zakresie wymagań: budowlanych, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz sanitarno-epidemiologicznych.

c. minimalna powierzchnia (kubatura) niezbędna dla pojedynczego stanowiska; Stanowisko o powierzchni dostosowanej do zasad ergonomii i zapewniające uczniom

swobodę ruchu wystarczającą do wykonywania pracy w sposób bezpieczny.

- d. wyposażenie stanowiska w niezbędne media z określeniem ich parametrów
- punkty zasilania w energię elektryczną z napięciem 230 V z zabezpieczeniem przeciwporażeniowym oraz wyłącznikami bezpieczeństwa na stanowiskach oraz centralnym wyłącznikiem bezpieczeństwa,
 - instalacja ogrzewcza,
 - wentylacja minimum grawitacyjna,
 - oświetlenie dzienne z dodatkowo możliwością oświetlenia światłem sztucznym,
 - szerokopasmowe łącze internetowe.

Pracownia renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich wyposażona w:

- 1) stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką, skanerem i projektorem multimedialnym, z pakietem programów biurowych i programem do tworzenia prezentacji i grafiki,
- 2) próbki i karty katalogowe wyrobów, detali drewnianych oraz plecionkarskich,
- 3) modele i rysunki elementów wyrobów koszykarskich lub plecionkarskich detali i konstrukcji drewnianych mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich,
- 4) narzędzia i sprzęt pomiarowy, np. korowarka, taśmiarka, kleszcze
- 5) normy, aprobaty techniczne i certyfikaty jakości detali, materiałów plecionkarskich oraz elementów konstrukcyjnych,
- 6) przykładowe dokumentacje projektowe wyrobów plecionkarskich, specyfikacje techniczne wykonania i odbioru prac związanych z renowacją i konserwacją mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich,
- 7) biblioteczka zawodowa wyposażona w dokumentacje, instrukcje, normy, procedury, przewodniki, regulaminy, przepisy prawne właściwe dla stanowiska pracy koszykarza – plecionkarza
- 8) wykaz środków do udzielania pierwszej pomocy
 - apteczka zaopatrzona w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcją o zasadach udzielania pierwszej pomocy.
- 9) wykaz środków zapewniających przestrzeganie zasad ergonomii oraz bezpieczeństwa i higieny pracy i środki ochrony przeciwpożarowej.

Pracownie zajęć praktycznych wyposażone w:

Pracownia zajęć praktycznych powinna być wyposażona w stanowiska do wykonywania prac renowacyjnych i konserwatorskich (jedno stanowisko dla dwóch uczniów) wyposażone w przyrządy kontrolno-pomiarowe, np. korowarka, taśmiarka, ubijak, szydło, przyrządy do trasowania, narzędzia, elektronarzędzia i sprzęt do wykonywania prac. Miejsce wykonywania zajęć praktycznych powinno być wyposażone w ręczne narzędzia i elektronarzędzia do prowadzenia prac renowacyjno - konserwatorskich min. noże, sekatory, szydła, młotki, wiertła, ubijaki, obcęgi, szczypce, kombinerki, piły i pilarki i inne oraz obrabiarki stacjonarne do obróbki drewna jak pilarki, wiertarki i inne w miarę potrzeby. Ponadto środki chemiczne takie jak kleje, impregnaty, rozpuszczalniki i farby, materiały wykończeniowe i narzędzia jak pędzle, wałki, szpachle cykliny, ściski stolarskie, papiery ściernie itp. Materiały plecionkarskie takie jak: wiklina, bambus, trawa hiacyntowa, słoma, rattan, sznurek, drewna, skóra, metal, tworzywa sztuczne, materiały do ozdabiania i wykańczania, środki grzybobójcze i inne w miarę potrzeb. Na stanowisku powinien znajdować się dla każdego ucznia podstawowy sprzęt ochrony osobistej, np. fartuch, rękawice robocze

UWAGA

Wskazane, aby kształcenie praktyczne w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej odbywało się w rzeczywistych warunkach pracy. Na przykład w pracowniach przedmiotowych – warsztatów szkolnych, u pracodawców, w pracowniach rzemieślniczych w tym konserwatorskich, muzeach i ośrodkach kultury lub w Centrum Kształcenia Zawodowego posiadających odpowiednie wyposażenie adekwatne do zawodu koszykarz – plecionkarz.

3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej

Cele kształcenia w formie zadań zawodowych, do wykonywania których przygotowywana jest osoba kształcona zgodnie z programem dodatkowej umiejętności zawodowej.

Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie koszykarz – plecionkarz w zakresie dodatkowej umiejętności zawodowej, wykonywanie renowacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

1. Planowania prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.
2. Wykonanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.

4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) wraz z kryteriami ich weryfikacji

Do wykonania zadań zawodowych w zakresie dodatkowej umiejętności zawodowej niezbędne jest osiągnięcie niżej wymienionych efektów kształcenia

Tabela 1. Wykaz efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
1. określa okres historyczny pochodzenia mebla lub wyrobu koszykarsko - plecionkarskiego	1) określa nazwę i rodzaj mebla lub wyrobu koszykarsko-plecionkarskiego w kontekście epoki historycznej jego pochodzenia 2) rozpoznaje zastosowane materiały, charakterystyczne cechy zdobnicze i konstrukcyjne oraz techniki wykończeniowe 3) dobiera odpowiednią procedurę postępowania dotyczącą renowacji i konserwacji w oparciu o przepisy prawne w tym zakresie 4) sporządza dokumentację związaną z renowacją i konserwacją
2. charakteryzuje rodzaj konstrukcji i połączeń występujących meblu lub w wyrobie	1) rozpoznaje gatunki drewna, wierzb i innych materiałów użytych do wykonania konstrukcji 2) rozróżnia rodzaje połączeń, użytych łączników i akcesoriów 3) stosuje odpowiednią technikę i technologię demontażu mebla/wyrobu 4) określa technikę i technologię montażu mebla/wyrobu
3. planuje kolejność czynności związanych z renowacją i konserwacją	1) kwalifikuje obiekty do renowacji i konserwacji 2) dobiera technologię i techniki wykonania renowacji i konserwacji 3) dobiera materiały, narzędzia i urządzenia do wykonywania renowacji i konserwacji 4) określa zakres prac i planuje kolejność czynności związanych z renowacją i konserwacją obiektu oraz sporządza kosztorys
4. określa właściwości materiałów użytych do renowacji i konserwacji	1) stosuje techniki łączenia drewna i innych materiałów plecionkarskich 2) dobiera rodzaj i właściwości materiałów wykończeniowych i zabezpieczających 3) dobiera materiały zgodnie z zasadami ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej oraz zaleceń konserwatorskich
5. stosuje różne techniki renowacyjne i konserwatorskie dla danego mebla lub wyrobu	1) określa technologię i technikę wykonania prac renowacyjnych i konserwatorskich oraz wykończenia mebla/wyrobu 2) stosuje odpowiednie do konstrukcji techniki zdobnicze i wykończeniowe mebla
6. wykonuje renowację i konserwację mebla lub wyrobu	1) stosuje odpowiednie do wykonania renowacji i konserwacji drewno, wierzbę, bambus i materiały drewnopochodne i nieдрzewne 2) dobiera materiały, technologię i techniki wykonania renowacji

Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Uczeń:	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> i konserwacji 3) stosuje narzędzia i urządzenia do wykonywania renowacji i konserwacji 4) wykonuje renowację i konserwację mebla/wyrobu
7. stosuje zasady kontroli jakości zgodnie z dokumentacją	<ul style="list-style-type: none"> 1) stosuje normy przedmiotowe kontroli jakości 2) sporządza dokumentację powykonawczą prac renowacyjnych i konserwatorskich 3) zabezpiecza obiekt na czas magazynowania, użytkowania na czas transportu

5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

Tabela 2. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

Nazwa przedmiotu/ zajęć	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Uwagi do realizacji
A	B	C	D
Planowania prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Charakterystyka mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich w okresach historycznych 2. Rodzaje konstrukcji i połączeń w meblach/wyrobach koszykarsko-plecionkarskich 3. Kolejność czynności związanych z prowadzeniem prac renowacyjnych i konserwatorskich 4. Właściwości materiałów użytych do renowacji i konserwacji mebli/wyrobów koszykarsko-plecionkarskich 5. Kontrola jakości wykonanych prac zgodnie z dokumentacją 	10	Metoda projektu edukacyjnego, metoda tekstu przewodniego, prezentacje, dyskusja dydaktyczna odnosząca się do wykonywanych ćwiczeń. Prezentacje filmów dydaktycznych oraz prezentacji multimedialnych.

Nazwa przedmiotu/ zajęć	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Uwagi do realizacji
A	B	C	D
Wykonanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	<ol style="list-style-type: none">1. Renowacja wyrobów koszykarsko – plecionkarskich2. Dobór materiałów i narzędzi3. Planowanie prac4. Wykonywanie prac5. Ocena jakości wykonanej pracy	50	Ćwiczenia praktyczne, pokaz z instruktążem, dyskusja dydaktyczna odnosząca się do wykonywanych ćwiczeń.

6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

Wykaz przedmiotów:

6.1. Planowanie prac renowacyjno- konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich – (przedmiot teoretyczny)

Cele ogólne przedmiotu

1. Sporządzić plan prac wykonywania renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich
2. Dobrać materiały, narzędzia, maszyny i urządzenia do prowadzenia prac renowacyjnych i konserwatorskich
3. Stosować zasady kontroli jakości
4. Sporządzić kosztorys i dokumentację powykonawczą

Cele operacyjne przedmiotu

Uczeń potrafi:

1. określić cechy charakterystyczne okresu pochodzenia wyrobu koszykarsko-plecionkarskiego
2. zastosować procedurę postępowania dotyczącą renowacji i konserwacji
3. sporządzić dokumentację związaną z renowacją i konserwacją,
4. stosować odpowiednie gatunki drewna, wierzb i innych do prac renowacyjnych i konserwatorskich
5. kwalifikować wyroby koszykarsko-plecionkarskie do renowacji i konserwacji
6. dobierać technologie i techniki wykonywania renowacji i konserwacji
7. stosować materiały zgodnie z zasadami bhp, ochrony środowiska i wymogami przeciwpożarowymi
8. stosować normy przedmiotowe kontroli jakości
9. zabezpieczać obiekt na czas magazynowania, użytkowania i transportu

Materiał nauczania przedmiotu: Planowanie prac renowacyjno- konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania programowe. Efekty kształcenia	Wymagania programowe. Kryteria weryfikacji
Planowanie prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	Charakterystyka mebli i wyrobów koszykarsko-plecionkarskich w okresach historycznych	2	1. określa okres historyczny pochodzenia mebla lub wyrobu koszykarsko -plecionkarskiego	1. określa nazwę i rodzaj mebla lub wyrobu koszykarsko-plecionkarskiego w kontekście epoki historycznej jego pochodzenia 2. rozpoznaje zastosowane materiały, charakterystyczne cechy zdobnicze i konstrukcyjne oraz techniki wykończeniowe 3. dobiera odpowiednią procedurę postępowania dotyczącą renowacji i konserwacji w oparciu o przepisy prawne w tym zakresie 4. sporządza dokumentację związaną z renowacją i konserwacją
Planowanie prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	Rodzaje konstrukcji i połączeń w zabytkowych meblach tapicerowanych	2	2. charakteryzuje rodzaj konstrukcji i połączeń występujących mebla lub w wyrobie	1. rozpoznaje gatunki drewna, wierzb i innych materiałów użytych do wykonania konstrukcji 2. rozróżnia rodzaje połączeń, użytych łączników i akcesoriów 3. stosuje odpowiednią technikę i technologię demontażu mebla/wyrobu 4. określa technikę i technologię montażu mebla/wyrobu
Planowanie prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	Kolejność czynności związanych z prowadzeniem prac renowacyjnych i konserwatorskich	2	3. planuje kolejność czynności związanych z renowacją i konserwacją	1. kwalifikuje obiekty do renowacji i konserwacji 2. dobiera technologię i techniki wykonania renowacji i konserwacji 3. dobiera materiały, narzędzia i urządzenia do wykonywania renowacji i konserwacji 4. określa zakres prac i planuje kolejność czynności związanych z renowacją i konserwacją obiektu oraz sporządza kosztorys
Planowanie prac	Właściwości materiałów stosowanych do	2	4. określa właściwości materiałów	1. stosuje techniki łączenia drewna i innych materiałów plecionkarskich

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania programowe. Efekty kształcenia	Wymagania programowe. Kryteria weryfikacji
renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	renowacji i konserwacji konstrukcji mebli tapicerowanych		użytych do renowacji i konserwacji	2. dobiera rodzaj i właściwości materiałów wykończeniowych i zabezpieczających 3. dobiera materiały zgodnie z zasadami ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej oraz zaleceń konserwatorskich
Planowanie prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	Kontrola jakości wykonanych prac zgodnie z dokumentacją	2	5. stosuje zasady kontroli jakości zgodnie z dokumentacją	1. stosuje normy przedmiotowe kontroli jakości 2. sporządza dokumentację powykonawczą prac renowacyjnych i konserwatorskich 3. zabezpiecza obiekt na czas magazynowania, użytkowania na czas transportu
Razem godzin		10		

Propozycje metod nauczania:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form organizacyjnych: indywidualnie i zespołowo.

W zakresie związanym z planowaniem prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich szkoła zapewnia dostęp do indywidualnego stanowiska pracy. Bardzo ważną kwestią w kształceniu zawodowym jest indywidualizacja pracy w kierunku potrzeb i możliwości ucznia w zakresie metod, środków oraz form kształcenia. Metody nauczania należy zawsze dobierać stosownie do prowadzonych zajęć.

W teoretycznej części wprowadzającej do zajęć oraz w niektórych etapach zajęć praktycznych, może to być:

- metoda przypadków,
- metoda tekstu przewodniego,
- ćwiczenia,

- metoda projektu edukacyjnego.
- prezentacja,
- pokaz z instruktażem,
- ćwiczenia,
- dyskusja dydaktyczną odnoszącą się do wykonywanych ćwiczeń.

W trakcie realizacji programu pomocne jest wykorzystywanie filmów dydaktycznych oraz prezentacji multimedialnych dotyczących wykonywania prac renowacyjnych i konserwatorskich. Wykonywanie ćwiczeń należy poprzedzić szczegółowym instruktażem oraz zwróceniem uwagi na przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy. Ponadto uczniowie powinni samodzielnie budować swoją wiedzę i kształtować umiejętności poprzez uczenie się we współpracy oraz korzystanie z różnych źródeł informacji.

Środki dydaktyczne:

Literatura dotycząca wykonywania renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich, literatura dotycząca historii konstrukcji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich, czasopisma branżowe, katalogi, dokumentacje, instrukcje obsługi maszyn i urządzeń, wzorniki, itp. Przykłady uszkodzeń wyrobów koszykarsko-plecionkarskich, przykłady opracowanych planów renowacji i konserwacji, plansze z rysunkami instruktażowymi z zakresu napraw, renowacji i konserwacji, przykładowe instrukcje wykonania typowych uszkodzeń i napraw, przeprowadzania renowacji i konserwacji. Wskazane jest organizowanie wycieczek edukacyjnych do muzeów, instytucji kultury gdzie znajdują się takie przykłady oraz na obiekty w trakcie prowadzonych prac renowacji i konserwacji lub po ich zakończeniu.

Obudowa dydaktyczna:

Miejsce zajęć powinno być wyposażone w stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką, ze skanerem oraz z projektorem multimedialnym oraz:

- zestawy ćwiczeń,
- instrukcje do ćwiczeń,

- pakiety edukacyjne dla uczniów,
- karty samooceny,
- karty pracy dla uczniów.

Warunki realizacji programu przedmiotu:

Zajęcia edukacyjne powinny być prowadzone w rzeczywistych warunkach pracy, np. u pracodawcy, w zakładach rzemieślniczych, w pracowniach konserwatorskich, warsztatach szkolnych.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie opanowania przez uczniów wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie efektów kształcenia uczniów na podstawie bieżącej obserwacji pracy oraz prezentacji wyników prac (na ocenę będzie się składać: opracowanie planu naprawy lub renowacji wyrobu, stosowanie słownictwa specjalistycznego, przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy).

Systematyczne ocenianie postępów ucznia na zajęciach może być dokonywane poprzez ocenę zadań i ćwiczeń, wypowiedzi ustne, oraz obserwację pracy ucznia na lekcji. Oceniając osiągnięcia uczniów, należy zwrócić uwagę na umiejętność logicznego myślenia, dokładność i czas realizacji ćwiczenia oraz zaangażowanie w jego wykonywanie oraz wykonanych ćwiczeń. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną ćwiczeń, ich poprawność, jakość wykonania.

Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku zajęć. Należy stosować obowiązujący system oceniania i skalę ocen. Podczas realizacji programu nauczania należy oceniać osiągnięcia uczniów w zakresie wyodrębnionych wymagań programowych. Ocena postępów uczniów powinna być dokonywana na podstawie regularnie przeprowadzanych sprawdzianów, odpowiedzi ustnych, wykonania ćwiczeń, obserwacji ucznia podczas zajęć. W ocenie końcowej osiągnięć edukacyjnych uczniów należy uwzględnić wyniki sprawdzianów oraz poziom wykonania ćwiczeń.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Podczas ewaluacji przedmiotu można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania przedmiotu:

- jego koncepcji,
- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania

Realizacja programu nauczania w ramach przedmiotu powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów z podstawy programowej. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania przedmiotu mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,
- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów,
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształtowanie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,

- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych, stosowanych metod nauczania,
- wyników osiągniętych przez uczniów.

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania

6.2. Wykonywanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich

Cele ogólne przedmiotu

1. Dobrać technologię wykonywania prac renowacyjno-konserwatorskich wyrobów koszykarsko-plecionkarskich
2. Zastosować odpowiednią technikę wykonania renowacji i konserwacji
3. Wykonywać zgodnie z założonym planem prace renowacyjno-konserwatorskie

Cele operacyjne

Uczeń potrafi:

- 1) zdemontować elementy konstrukcyjne wyrobu koszykarsko-plecionkarskiego zgodnie z zasadami renowacji i konserwacji
- 2) uzupełnić braki w konstrukcji, wylotach, powłokach wykończeniowych
- 3) dobierać rodzaj i właściwości materiałów wykończeniowych i zabezpieczających
- 4) dobierać przyrządy, narzędzia, maszyny i inne materiały do prac renowacyjno-konserwatorskich
- 5) wykonać renowację i konserwację wyrobów koszykarsko-plecionkarskich
- 6) wykonać montaż elementów konstrukcyjnych i wylotów poddanej renowacji i konserwacji
- 7) wykonać wykończenie powierzchni wylotów i konstrukcji poddanej renowacji i konserwacji

Materiał nauczania przedmiotu: **Wykonanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.**

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Wymagania programowe. Efekty kształcenia	Wymagania programowe. Kryteria weryfikacji
Wykonanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.	Stosuje różne techniki renowacyjne i konserwatorskie dla danego mebla lub wyrobu	10	stosuje różne techniki renowacyjne i konserwatorskie dla danego mebla lub wyrobu	1. określa technologię i technikę wykonania prac renowacyjnych i konserwatorskich oraz wykończenia mebla/wyrobu 2. stosuje odpowiednie do konstrukcji techniki zdobnicze i wykończeniowe mebla
Wykonanie renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich	Wykonuje renowację i konserwację mebla lub wyrobu	40	wykonuje renowację i konserwację mebla lub wyrobu	1. stosuje odpowiednie do wykonania renowacji i konserwacji drewno, wierzbę, bambus i materiały drewnopochodne i niedrzewne 2. dobiera materiały, technologię i techniki wykonania renowacji i konserwacji 3. stosuje narzędzia i urządzenia do wykonywania renowacji i konserwacji 4. wykonuje renowację i konserwację mebla/wyrobu
Razem		50		

Propozycje metod nauczania:

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem różnych form organizacyjnych: indywidualnie i zespołowo. W zakresie związanym z wykonaniem renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich szkoła zapewnia dostęp do indywidualnego stanowiska pracy. Bardzo ważną kwestią w kształceniu zawodowym jest indywidualizacja pracy w kierunku potrzeb i możliwości ucznia w zakresie metod, środków oraz form kształcenia. Metody nauczania należy zawsze dobierać stosownie do prowadzonych zajęć. Może to być:

- prezentacja,
- pokaz z instruktążem,
- ćwiczenia,
- dyskusja dydaktyczną odnoszącą się do wykonywanych ćwiczeń.

W trakcie realizacji programu pomocne jest wykorzystywanie filmów dydaktycznych oraz prezentacji multimedialnych dotyczących wykonywania prac renowacyjnych i

konserwatorskich. Wykonywanie ćwiczeń należy poprzedzić szczegółowym instruktażem oraz zwróceniem uwagi na przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy. Ponadto uczniowie powinni samodzielnie budować swoją wiedzę i kształtować umiejętności poprzez uczenie się we współpracy oraz korzystanie z różnych źródeł informacji. Pracownia powinna być wyposażona w przybory, przyrządy, urządzenia montażowe, narzędzia ręczne i elektronarzędzia do obróbki drewna, wikliny, wierzby i innych oraz do prac renowacyjnych i konserwatorskich oraz narzędzi i obrabiarki stacjonarne do obróbki drewna.

Środki dydaktyczne:

Literatura dotycząca napraw, renowacji i konserwacji wyrobów koszykarsko-plecionkarskich, literatura dotycząca historii i konstrukcji wyrobów, czasopisma branżowe, katalogi oraz dokumentacja wyrobów koszykarskich i plecionkarskich, instrukcje obsługi maszyn i urządzeń, wzorniki, itp. Przykłady uszkodzeń wyrobów, przykłady opracowanych planów renowacji konserwacji wyrobów, plansze z rysunkami instruktażowymi z zakresu napraw, renowacji i konserwacji, przykładowe instrukcje wykonania typowych uszkodzeń i napraw, przeprowadzania renowacji i konserwacji. Wskazane jest organizowanie wycieczek edukacyjnych do muzeów, instytucji kultury gdzie znajdują się takie przykłady oraz na obiekty w trakcie prowadzonych prac renowacji i konserwacji lub po ich zakończeniu.

Obudowa dydaktyczna:

Miejsce zajęć powinno być wyposażone w stanowisko komputerowe dla nauczyciela połączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką, ze skanerem oraz z projekтором multimedialnym. Zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, pakiety edukacyjne dla uczniów, karty samooceny, karty pracy dla uczniów.

Warunki realizacji programu przedmiotu:

Zajęcia edukacyjne powinny być prowadzone w rzeczywistych warunkach pracy, np. u pracodawcy, w zakładach rzemieślniczych, w pracowniach konserwatorskich, warsztatach szkolnych.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie opanowania przez uczniów wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie efektów kształcenia uczniów na podstawie bieżącej obserwacji pracy oraz prezentacji wyników prac praktycznych (na ocenę pracy praktycznej będzie się składać: opracowanie planu naprawy lub renowacji wyrobu, stosowanie słownictwa specjalistycznego, przestrzeganie zasad stanowiskowych zgodnych z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy) Systematyczne ocenianie postępów ucznia na zajęciach praktycznych może być dokonywane poprzez ocenę zadań i ćwiczeń praktycznych, wypowiedzi ustne, oraz obserwację pracy ucznia na lekcji. Oceniając osiągnięcia uczniów, należy zwrócić uwagę na umiejętność logicznego myślenia, dokładność i czas realizacji ćwiczenia oraz zaangażowanie w jego wykonywanie oraz wykonanych ćwiczeń. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną ćwiczeń, ich poprawność, jakość wykonania.

Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku zajęć. Należy stosować obowiązujący system oceniania i skalę ocen. Podczas realizacji programu nauczania należy oceniać osiągnięcia uczniów w zakresie wyodrębnionych wymagań programowych. Ocena postępów uczniów powinna być dokonywana na podstawie regularnie przeprowadzanych sprawdzianów, odpowiedzi ustnych, wykonania ćwiczeń, obserwacji ucznia podczas zajęć. W ocenie końcowej osiągnięć edukacyjnych uczniów należy uwzględnić wyniki sprawdzianów oraz poziom wykonania ćwiczeń.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Podczas ewaluacji przedmiotu można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
- ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,

- opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

Jakość procesu nauczania i uzyskiwane efekty zależą w dużym stopniu od programu nauczania przedmiotu:

- jego koncepcji,
- doboru stosowanych metod i technik nauczania,
- używanych środków dydaktycznych w odniesieniu do założonych celów i treści kształcenia – materiału nauczania

Realizacja programu nauczania w ramach przedmiotu powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów z podstawy programowej. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania przedmiotu mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,
- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształtowanie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych, stosowanych metod nauczania,
- wyników osiągniętych przez uczniów.

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania.

7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

7.1. Obszary ewaluacji

W ramach ewaluacji programu wskazane jest określenie i przeanalizowanie:

- treści, które uczniowie opanowują bez problemów,
- treści, których opanowanie sprawia uczniom trudności,
- środków dydaktycznych, stosowanych metod nauczania,
- zasad organizacji zajęć,
- wyników osiągniętych przez uczniów.

7.2. Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji

Realizacja programu nauczania w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej powinna zapewnić osiągnięcie założonych efektów. Na tym etapie ewaluacji programu nauczania mogą być wykorzystywane:

- arkusze obserwacji zajęć (lekcji koleżeńskich, nadzoru pedagogicznego),
- notatki własne nauczyciela,
- notatki z rozmów z pracodawcami, rodzicami,
- zestawienia bieżących osiągnięć uczniów,
- karty/arkusze samooceny uczniów,
- wyniki z ćwiczeń w rozwiązywaniu testów egzaminacyjnych z wykorzystaniem technik komputerowych,
- obserwacje (kompletne, wybiórcze – nastawione na poszczególne elementy, np. kształcenie najważniejszych umiejętności, kształtowanie postaw, indywidualizacja, warunki i sposób realizacji).

Dzięki zrealizowaniu tych działań możliwa będzie optymalizacja treści programowych, wyposażenia i środków dydaktycznych oraz stosowanych metod nauczania).

7.3. Przykładowe narzędzia ewaluacji

Podczas ewaluacji można wykorzystać:

- testy osiągnięć uczniów,

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

-
- samoocenę dokonywaną przez nauczyciela,
 - ankiety oceny zajęć wypełnione przez uczniów,
 - opinie osób trzecich (innych nauczycieli, dyrektora, wizytatora, doradcy metodycznego, rodziców).

8. Wykaz proponowanej literatury

8.1. Podręczniki i publikacje naukowe

- [1] Bukiewicz H., Zwoliński S., Uprawa i eksploatacja wikliny, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979.
- [2] Fröhlich M., Sturm P., Wiklina w ogrodzie, MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2009.
- [3] Garczarczyk J., Galanteria koszykarska, WPLiS, Warszawa 1960.
- [4] Holtwick B., Fuchs M., R. GerullisR., Koszyki z wikliny. Wydawnictwo R&M, Warszawa 2009.
- [5] Kończak T., Technologia wikliniarstwa i plecionkarstwa cz. 1. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1979.
- [6] Kowal T., Poradnik początkującego wikliniarza Miejski Klub „Maczki”, Sosnowiec 2014.
- [7] Michalik K., Uprawa wikliny i technologia plecionkarstwa, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Koszalinie, Koszalin 2000.
- [8] Owczarek L., Wikliniarstwo i koszykarstwo, Wydawnictwo Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, Warszawa 1955.
- [9] Pieroni M., *Wyplatanie koszy z wikliny*, Wydawnictwo R&M, Warszawa 2011.
- [10] Vaughan S., *Ręczne wyplatanie koszyków*, Wydawnictwo R&M, Warszawa 2007

8.2. Witryny internetowe

- [i1] <http://www.pkn.pl/> Witryna zawiera informacje w zakresie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego [dostęp 20.11.2022]
- [i2] <http://enormy.pl/> Witryna zawiera zasoby norm [dostęp 20.11.2022]